

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2020. május 13.

**BIOLÓGIA
SZERB NYELVEN**

**EMELT SZINTŰ
ÍRÁSBELI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Упутство за вредновање вишег степена

1. Молимо вас да исправљате **црвеним мастилом!**
2. Тачне одговоре означите **кваком!** Свака **квака вреди један бод**. Не може да се додели пола бода. Уколико је кандидат исправно решио задатак који носи два бода, ставите две кваке!
3. Ако један задатак има и такво тачно решење које се не налази у кључу за исправљање, молимо вас да прихватите тај одговор. Тако учините и приликом синонима (нпр. *хлоропласт – зелени пластид, хроматофор*)!
4. У кључу за решавање **косом линијом (/)** смо назначили једнако вредне одговоре.
5. На крају задатка **саберите бодове** у табелици сиве боје!
6. На крају целог низа задатака у **табелици за сабирање** упишите бодове постигнуте за поједине задатке, затим као збир ових, укупни број бодова!
7. На маргини, која се налази поред изборних есеја, **квакама означите тачне одговоре**. У кључу за исправљање, у логичном редоследу, налазе се само садржински важни елементи, стручни изрази, фразе. Молимо вас да прихватите и оне саставе који својим редоследом одударaju, међутим, логички су грађени – уколико задатак не одређује супротно. И на крају молимо да саберете бодове тачних одговора и упишите у одговарајућа поља сабирне табеле.
У есеј задацима бод се може дати само на одговоре који су дати на основу управљајућих питања.
8. Уколико се матурант бавио са оба питања (А и В) приликом оцењивања узмите у обзир све оно што је написано у одредници „Важне информације“ !
9. Ако је задатак да кандидат у **целој реченици формулише** – например код образлагања, објашњавања – могу да се прихвате само језички исправне реченице. Молимо вас да **због правописних грешака не смањите бодове**, али **немојте да прихватите нејасно формулисани одговор или одговоре који протврече један другом!**

Желимо вам успешан рад!

I Цветови, семена

8 бодова

Задатак је израђен на основу тачака 3.4.1. и 3.4.3. детаљног система захтева.

Извор слике: http://users.atw.hu/banokisk/viragos_novenyek.php

1. Прашник и тучак нису истовремено активни / сопствен полен је генетски несложив, инкомпатибилан са тучком. *И друго добро решење је прихватљиво.* 1 бод
2. Разликују се, јер настају мејозом / случајна подела хомологних парова / због могућности рекомбинације 1 бод
3. С: латица / круница D: чашица (чашићни листић) У случају оба назива.: 1 бод
4. А 1 бод
5. D 1 бод
6. D 1 бод
7. Из централне ћелије оплођене (једном) сперматичном ћелијом 1 бод
8. Постаје могућа оплодња, независно од воде.
И другачије се може формулисати. 1 бод

II ДДТ (DDT) резистентни комарци

11 бодова

Задатак је израђен на основу тачака 4.8..1. и 6.1.2. детаљног система захтева.

1. Учесталост *KDR* минус алела $q=0,2$ 1 бод
На *KDR* минус алел хетерозиготне ($2pq$) и хомозиготне (q^2) јединке су резистентне на ДДТ:
 $2pq+q^2=0,32+0,04=0,36$ / 36% популације је резистентно 1 бод
Два алела могу се означити и другим словима.
2. У присуству ДДТ јединке које у себи носе алел *KDR* минус уживају размножавајућу / селективну предност, баш зато, алел *KDR* минус у већем проценту / већом могућношћу доспева у следећу генерацију (што је у популацији проузроковало постепено повећање учесталости алела.) 1 бод
3. Због непрекидне селекције. / способност алела није истоветна / мењају се учесталости алела. 1 бод
4. А, С, D 1+1+1 = 3 бода
5. ДНК 1 бод
6. мРНК (иРНК) 1 бод
7. редослед аминокиселине / примарна структура 1 бод
8. просторна структура / конформација 1 бод

III Кости и мишићи

13 бодова

Задатак је израђен на основу тачака 4.3.1., 4.3.2. и 6.3.2. детаљног система захтева.

Слике: оригиналне (Музеј анатомије у Паризу)

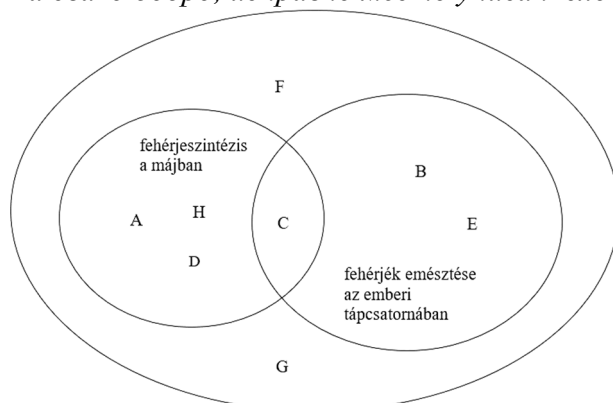
1. Опада	1 бод
2. Жбица,	1 бод
лакатна кост	1 бод
3. $k_1 \cdot C = k_2 \cdot X$	
$28 \cdot 100 = 2 \cdot X$	1 бод
$1400 = X$, тојест 1400 N снагу треба да испољава мишић.	1 бод
4. кост надлактице	1 бод
5. Порекло / распоређеност / и ред повезивања им је истоветан, иако им се функција разликује.	1 бод
6. Због дужих костију, контракција мишића проузрокује већи премештај, (у односу на делфина), што је у повезаности са животним стилем гепарда: на копну брзим трчањем треба да стигне свој плен. <i>И другачије се може формулисати. Одговор нека укаже на повезаности постизања брзине на копну и дужине костију.</i>	1 бод
7. А	1 бод
8. С	1 бод
9. В	1 бод
10. А	1 бод
11. D	1 бод

IV Наша централна лабораторија, јетра

13 бодова

Задатак је израђен на основу тачака 2.1., 2.2.1., 4.4.2. и 4.4.3. система захтева.

1. А и D	1 + 1 = 2 бода
2. А: гликоген	1 бод
В: глукоза	1 бод
С: енергија / А□□	1 бод
3. На свако добро, исправно место уписан словни знак вреди 1 бод, укупно 8 бодова

szótár:

fehérjeszintézis a májban – синтеза беланчевине у јетри

fehérjék emésztése az emberi tápcsatornában – варење беланчевина у систему за варење

V Спровођење надражаја нервних влакана

6 бодова

Задатак је израђен на основу поглавља 4.8.1. и 6.2.2. система захтева.

Извор слике: <https://www.quora.com/Why-is-myelination-of-neurons-important>

Извор података:

https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_524_Elettan/h04s06.html

Szirmai Imre: *Neurológia Medicina 2011.*

1.

Име дела	Словни знак
Глиа ћелија / Шванова ћелија	D
Аксон / Ранвиерово сужење	E

Сваки исправно попуњен ред вреди један бод, укупно

2 бода

2. Свако влакно које располаже са већим пречником, брже проводи. Ваља образложити паром података!

1 бод

Нпр: Брзина спровођења А α влакна са пречником од 15 је 70–120 m/s, док А β влакна која имају пречник од 8, надражај спроводе са брзином од 30–70 m/s.

Може се прихватити и други пример.

1 бод

3. Нпр: А α влакна човека су тања (15 μ m), него аксони буба швабе, ипак, брже спроводе надражај.

(Може се прихватити и истицање другог пара података.)

1 бод

Влакна са мијелинским омотачем брже спроводе надражај, јер на њима скоковито / само на (Ранвиеровим) сужењима се шири надражај (док на немијелинским влакнима се простире од тачке до тачке).

1 бод

Као објашњење, може се прихватити и друго формулисање.

VI Мултипла склероза

6 бодова

1. У мултиплој склерози оштећује се мијелинска опна нервних влакана, и зато брзина спровођења опада.

1 бод

1 бод

2. D и E

1 + 1 = 2 бода

3. Не може да се наслеђује на X полном хромозому, јер када би тако било, у том случају више би било болесних мушкараца, него ли жена.

1 бод

4. Генетски састав једнојајчаних близанаца (малтене у потпуности) се подудара, зато наследност болести / утицај наследности или околине добро се може испитати приликом испитивања близанаца.

1 бод

VII Опасни стероиди**11 бодова***Задатак је израђен на основу тачака 2.1., 2.3.1., 4.3.4. и 4.8.4. система захтева.*

Извори слика:

https://eatmore.blog.hu/2014/08/29/13_1_teny_es_tevhit_a_szteroidokrol_523http://hu.drlahlali.org/testosteron_vyrobotka-testosterona-u-muzh_hin.html

1. С	1 бод
2. А	1 бод
3. А и D	1 + 1 = 2 бод
4. хипоталамус (мале неуросекреторне ћелије)	1 бод
5. В и С	1 + 1 = 2 бод
6. FSH и LH / хормон који стимулише фоликуле и хормон који стимулише жуто тело <i>примедба: свеједно, какав је редослед</i>	1 + 1 = 2 бод
7. принцип негативне повратне спрег	1 бод
8. Високи ниво стероида крви спречава производњу хормона хипоталамуса и хипофизе / производњу хормона, органа који регулишу функцију тестиса, на тај начин тестиси не добијају командно упутство у вези са производњом хормона <i>Може се и другачије формулисати.</i>	1 бод

VIII Кључ за одређивање процеса метаболизма**12 бодова***Задатак је израђен на основу тачака 2.2., 2.3.3. и 6.1.1. система захтева.*

1. Сваки тачно идентификовани процес вреди по 1-1 бод, укупно <i>I процес:</i> гликолиза <i>II процес:</i> светла фаза фотосинтезе <i>III процес:</i> крајња (терминална) оксидација <i>IV процес:</i> синтеза беланчевина (транслација) <i>V процес:</i> РНК преписивање (транскрипција) <i>VI процес:</i> ДНК синтеза (репликација) <i>VII процес:</i> тамна фаза фотосинтезе <i>VIII процес:</i> циклус лимунске киселине	8 бодова
2. А и Е	1+1 = 2 бод
3. С и D	1+1 = 2 бод

IX A Zадаци по избору – Наши хормони, наш нервни систем 20 бодова
Задатак је израђен на основу тачака 3.4.4, , 4.8.1. и 4.8.4. система захтева.

Током путовања 10 бодова

1. А	1 бод
2. Е	1 бод
3. Срж надбубрежне жлезде	1 бод
Повисује ниво шећера у крви / одговорна је за Канон реакцију / опис било којег елемента Канон реакције	1 бод
4. Повећање осмотског притиска крви	1 бод
5. Вазопресин / АДН (АДХ)	1 бод
Хипоталамус	1 бод
6. У кори великог мозга / у чеоном режњу	1 бод
7. Полукружни лучни канал / унутрашње ухо	1 бод
8. Приликом гутања отвара се Еустахијева труба и изједначава се притисак између средњег уха и спољашњег света.	
<i>И другачије се може формулисати.</i>	1 бод

Наш орган слуха - есеј 10 бодова

1.		
•	Вибрацију у слушном каналу ваздух предаје бубној опни,	1 бод
•	надражај у средњем уху	1 бод
•	преузима чекић, наковањ и узенгија,	1 бод
•	који преко овалног окна	1 бод
•	у унутрашњем уху	1 бод
•	у пужу	1 бод
•	доставља до Корти органа.	1 бод
2.		
•	Овде, ћелије са длачицама на базалној мембрани	1 бод
•	услед вибрације течности	1 бод
•	(Механичким) додиром покровне мембране / под утицајем овога доспевају у стање надражаја.	1 бод

IX B Задаци по избору – Еколошке мреже

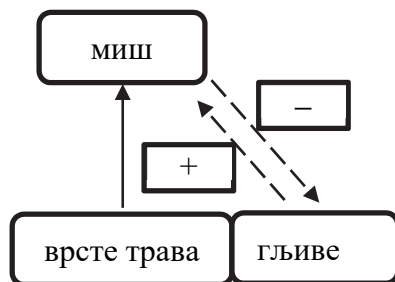
20 бодова

Задатак је израђен на основу тачака 5.1. и 5.4. система захтева.

Мрежа исхране

10 бодова

1. В	1 бод
2. Е	1 бод
3. такмичење (компетиција)	1 бод
4. такмичење (компетиција)	1 бод
5. Исправно означавање квалитета узајамног дејства	1 бод

6. А, С и Е	1+1+1 = 3 бода
7. коменсализам	1 бод
8. паразитизам	1 бод

Пут угљеникових једињења – есеј

10 бодова

Задатак је израђен на основу тачака 2.1.4; 2.2.2; 2.2.3. и 3.4.3. система захтева.

1. Из неорганских угљеникових једињења / угљен диоксида
  - у основном ткиву за производњу хране листа / зељастог стабла
  - у зеленим пластидима ћелије / хлоропластима
  - редукација се одвија помоћу светлосне енергије.

3 бода
2. Резервна материја биљке
  - скроб
  - приликом варења хидролизом
  - разлаже се на глукозне јединице.

3 бода
3. У средини, сиромашној кисеоником
  - ферментацијом у ћелијској плазми
  - разлаже се у мање органске молекуле / млечну киселину,

2 бода

Док у средини богатој кисеоником

  - приликом биолошке оксидације која се одвија у ћелијској плазми и митохондријама
  - од њега настаје угљен диоксид и вода.

2 бода